

PRENASLEDOVANÍ, ALE NIE OPUSTENÍ (FIL 1,1–3; KOL 1,1.2)

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Ef 3,1; 2Kor 4,7–12; Sk 9,16; Filem 1,15.16; Kol 4,9; Fil 1,1–3; Kol 1,1.2

ÚVODNÝ TEXT

Ustavične sa radujte v Pánovi. Opakujem: Radujte sa! (Fil 4,4)

Na základe falošných obvinení strávil adventistický kazateľ takmer dva roky za mrežami. Hoci bol spočiatku naozaj zúfalý, čoskoro si uvedomil, že väzenie je miestom, ktoré mu Boh dal ako misijné pole. Keď sa jeho spoluväzni dozvedeli, že je kazateľ, požiadali ho, aby im kázal. Robil to a dokonca sa mu podarilo rozdať nejaké publikácie. Niekoľkých z nich pokrstil a mal s nimi pamiatku Večere Pánovej. Po prepustení povedal: „Občas bolo naozaj náročné slúžiť vo väzení, ale prežíval som aj veľkú radosť, keď som videl vypočuté modlitby a zmenené životy.“

Pavol písal Filipanom a Kolosanom z väzenia (pozri Fil 1,7; Kol 4,3). Bolo to dokonca priamo vo Filipách, kde Pavla a Sílasa nespravodlivo obvinili, zbili a žalárnik im dokonca „nohy zovrel do klady“ (Sk 16,24). „Okolo polnoci sa Pavol a Sílás modlili, spievali Bohu chválospevy a väzni ich počúvali.“ (Sk 16,25) Oni naozaj vedeli, ako sa „ustavične radovať“.

Tento týždeň sa pozrieme na situáciu, v ktorej sa Pavol ocitol. V tom, čo ho postihlo, videl vyšší zmysel. Uvažujme, v čom pre nás môže byť jeho skúsenosť povzbudením a poučením, keď aj do nášho života prídu ťažké skúšky.

OSNOVA LEKCIE

Prvá lekcia nášho štúdia bude akýmsi úvodom, ktorý predstaví nielen situáciu, v ktorej Pavol písal svoje listy (uväznenie), ale aj dva kresťanské zbory (vo Filipách a Kolosách), ktorým boli tieto listy adresované. Pochopenie týchto súvislostí nám môže pomôcť lepšie porozumieť obsah listov, ktorým sa budeme tento štvrtok venovať.

I. Pavol – autor listov

- Ef 3,1; Filem 1,1: Pavol ako väzeň pre Krista (nedeľa)
- 2Kor 4,7–12: Uväznenie ako príležitosť (pondelok)

II. Kresťania vo Filipách a Kolosách – adresáti listov

- Fil 16,6–12: Pavlov vzťah k filipským kresťanom (utorok)
- Kol 4,7–9; Filem 1,10–12.15.16: Pavlov vzťah ku koloským kresťanom (streda)
- Fil 1,1–3; Kol 1,1.2: Zbory vo Filipách a Kolosách (štvrtok)

PAVOL, VÄZEŇ JEŽIŠA KRISTA

Preto som ja, Pavol, väzňom Krista Ježiša za vás pohanov. (Ef 3,1)

Pavol, väzeň Krista Ježiša, a brat Timotej milovanému Filemonovi, nášmu spolupracovníkovi... (Filem 1,1)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Listy Filipanom a Kolosanom bývajú zaradené medzi tzv. *listy z väzenia*, pretože ich Pavol písal v čase svojho uväznenia (patria sem aj listy Efezanom a Filemonovi). Väčšina komentárov predpokladá, že boli napísané počas Pavlovho pobytu v Ríme, teda okolo rokov 60 až 62 (pozri Sk 28,16).

Prečítaj si Ef 3,1 a Filem 1,1. Ako Pavol charakterizuje svoje uväznenie? Čo sa z toho dozvedáme o Pavlovi a jeho viere?

Pavol obetoval svoj život službe Ježišovi Kristovi. Ak mala táto služba zahŕňať aj pobyt vo väzení, apoštol bol pripravený. Pavol o sebe hovorí ako o vyslancovi evanjelia v okovách (Ef 6,20). Apoštol podnikal misijné cesty, zakladal zbory a školil pracovníkov pre Pána. Vo väzení si mohol klásť otázku: „Prečo som tu, keď by som mohol urobiť oveľa viac bez týchto pút?“ Pavol bol uväznený aj v čase, keď napísal Druhý list Timotejovi, ktorý sa označuje za pastoraálny list. Počas Pavlovho pobytu vo väzení vzniklo teda najmenej päť kníh Novej zmluvy.

V žiadnom z väzenských listov Pavol presne nespomína, kde bol uväznený. Niektorí preto na základe rôznych indícií tvrdia, že išlo buď o Efez, alebo Cézareu. Neexistuje však žiadny biblický dôkaz o tom, že by bol Pavol niekedy uväznený v Efeze. Cézarea sa môže zdať pravdepodobnejšou možnosťou, až na to, že v tomto meste Pavol nebol vystavený žiadnej zjavnej hrozbe. Toto nebezpečenstvo však určite existovalo v čase vzniku Listu Filipanom (pozri Fil 1,20 a Fil 2,17).

Tento list nám poskytuje ďalšie náznaky, kde sa Pavol mohol nachádzať v čase svojho uväznenia. Po prvé, stretávame sa tu s pojmom „vládna budova“ (*praetorium*). Môže sa vzťahovať na oficiálne sídlo guvernéra provincie, ako napríklad to v Jeruzaleme, kde Ježiša vypočúval Pilát (Mat 27,27; Ján 18,33), alebo v Cézairei, kde bol Pavol uväznený (Sk 23,35). Pavol však tento výraz nepoužíva výhradne na označenie miesta, ale predovšetkým na označenie skupiny ľudí. Hovorí, že „v celej vládnej budove“ sa dozvedeli o tom, že je uväznený pre evanjelium (Fil 1,13). V Ríme bolo v tom čase až štrnásťtisíc elitných vojakov, ktorí okrem iného chránili cisára a strážili jeho väzňov.

Po druhé, Pavol posielal pozdravy aj od veriacich z „cisárovho domu“ (Fil 4,22). To naznačuje, že Pavol bol väzňom v Ríme a v kontakte s tými, ktorí slúžili cisárskemu dvoru.

APLIKÁCIA ■ Ako sa môžeme naučiť naplno využiť okolnosti, v ktorých sa nachádzame, aj keď ide o ťažkú situáciu? Prečo to nie je vždy jednoduché?

PAVOL V PUTÁCH

⁷Tento poklad však máme v hlinených nádobách, aby nesmierna moc bola z Boha, a nie z nás. ⁸Zo všetkých strán sme sužovaní, no nie stiesnení; sme bezradní, no nie zúfalí; ⁹sme prenasledovaní, no nie opustení; sme zrážaní k zemi, no nehynieme; ¹⁰stále nosíme na tele Ježišovo zomieranie, aby bol na našom tele zjavný aj Ježišov život. ¹¹Lebo dokiaľ žijeme, pre Ježiša sme neustále vydávaní na smrť, aby sa aj Ježišov život zjavil na našom smrteľnom tele. ¹²A tak v nás pôsobí smrť, no vo vás život. (2Kor 4,7–12)

Počas svojho pobytu v Macedónii Pavol opisuje, že sa niekoľkokrát ocitol vo väzení (2Kor 6,5; 7,5; 11,23). Prvý zaznamenaný prípad bol vo Filipách (Sk 16,16–24). Neskôr bol krátko uväznený v Jeruzaleme, kým ho nepreviezli do väzenia v Cézarei.

Inde Pavol spomína, že bol „v putách pre evanjelium“ (Filem 1,10.13). Hoci sa v Ríme nachádzal v domácom väzení, bol pripútaný k elitnému rímskemu vojakovi. Ignác, kresťan zo začiatku druhého storočia, ktorý bol tiež takto väznený, opísal, že títo vojaci sa správajú ako „divé zvieratá... ktoré sa len zhoršujú, keď sa s nimi dobre zaobchádza“. (HOLMES, Michael W., ed., *The Apostolic Fathers*. Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2007, s. 231)

Čo sa z úvodného textu (2Kor 4,7–12) dozvedáme o spôsobe, akým Pavol dokázal vydržať skúšky, ktoré mu prichádzali do života? Čo bolo podľa týchto veršov centrom jeho života?

Bez ohľadu na to, čím Pavol prechádzal, vždy sa sústredil na svetlé stránky okolností. To mu dodalo odvahu vydržať ťažkosti a problémy. Napriek tomu, že satan naňho útočil zo všetkých síl, Pavol vedel, že nie je opustený.

O akých duchovných zdrojoch píše Pavol v 2Kor 6,3–10? Ako mu pomohli čeliť ťažkostiam, v ktorých sa ocitol?

Často môžeme byť v pokušení stratiť odvahu pri pohľade na naše slabosti, súčasné okolnosti alebo minulé zlyhania. Práve v takýchto chvíľach si potrebujeme pripomenúť všetky úžasné opatrenia, ktoré Boh urobil pre náš úspech v boji proti zlu. Jedným z najdôležitejších je samotná Biblia, „slovo pravdy“, pretože sa môžeme učiť z chýb iných a tiež sa učiť, ako títo ľudia uspeli. „Duch Svätý robí účinným dielo, ktoré vykonal Vykupiteľ sveta. On očisťuje srdce. Vďaka pôsobeniu Ducha Svätého sa veriaci stáva účastníkom božskej prirodzenosti. Kristus poslal svoj ho Ducha ako božskú moc, ktorá má v človekovi premáhať zdedené i vypestované sklony k zlu, a cirkvi má pomôcť získať jeho povahu.“ (DA 671; CL 435)

■ **Ako sa môžeme vo svojej službe vždy „odporúčať ako Boží služobníci“ (2Kor 6,4), bez ohľadu na problémy a ťažkosti, s ktorými sa stretávame.**

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

APLIKÁCIA

PAVOL VO FILIPÁCH

“Cez Frýgiu a galatský kraj iba prešli, lebo Svätý Duch im bránil hlásať slovo v Ázii. ⁷Keď prišli k Mýzii, pokúšali sa ísť do Bitýnie, ale Ježišov Duch im nedovolil. ⁸Obišli teda Mýziu a zišli do Troady. ⁹Tam mal v noci Pavol videnie: Akýsi Macedónčan stál a prosil ho: „Prejdi do Macedónska a pomôž nám.“ ¹⁰Hneď po videní sme sa usilovali odísť do Macedónska, lebo sme usúdili, že Boh nás tam volá zvestovať im evanjelium. ¹¹Keď sme sa odplavili z Troady, zamierili sme priamo na ostrov Samotrácia, nasledujúci deň do Neopolisu ¹²a odtiaľ do Filíp, ktoré sú najvýznamnejším mestom tej oblasti Macedónska a rímskou kolóniou. V tomto meste sme sa zdržali niekoľko dní. (Fil 16,6–12)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Počas Pavlovej druhej misijnej cesty, krátko po tom, čo sa k nim pripojil Timotej, Svätý Duch im zakázal pokračovať cez Malú Áziu (Sk 16,6). Počas nočného videnia Pavol videl muža, ktorý ho prosil: „Prejdi do Macedónska a pomôž nám.“ (Sk 16,9) Okamžite sa teda vydajú do najbližšieho prístavu v Macedónii a z Troady sa plavia cez Egejské more do Neopola na európskom kontinente. Namiesto toho, aby tam evanjelizovali, Pavol, Sílase, Timotej a Lukáš, ktorý sa k nim pridal v Troade (ako naznačuje použitie množného čísla v Sk 16,11), sa vydajú do Filíp.

Vo svojej evanjelizačnej činnosti Pavol myslel vždy strategicky. Filipy boli „najvýznamnejším mestom tej oblasti Macedónska“ (Sk 16,12). V skutočnosti to bolo jedno z najuznávanejších miest Rímskej ríše, ktoré dokonca dostalo status *lus italicum*. Išlo o špeciálne postavenie, ktoré mohol udeliť rímsky cisár dôležitým mestám mimo vtedajšej *Itálie*. Jeho obyvatelia mali rovnaké privilégiá, ako keby sa mesto nachádzalo v *Itálii*, vrátane oslobodenia od dane z pozemkov a dane z hlavy, a každý, kto sa v meste narodil, sa automaticky stával rímskym občanom. Filipy boli aj dôležitou zastávkou na *Via Egnatia*, ktorá bola hlavnou pozemnou cestou spájajúcou pobrežie Jadranského mora s mestom Bizanciou (neskôr Konštantínopol, dnes Istanbul). Vďaka tomu, že v meste vznikla pomerne početná kresťanská komunita, mohli priniesť evanjelium aj do ďalších blízkych miest vrátane Amfipolisu, Apollónie, Tesaloniky (Solúna) a Beroje (Berey) (pozri Sk 17,1.10).

Je zaujímavé, že úradným jazykom vo Filipách bola v prvom storočí latinčina, o čom svedčí prevaha latinských nápisov. Vo Fil 4,15 Pavol dokonca obyvateľov oslovuje latinsky znejúcim menom *Filippésioi* (Filipania), zrejme ako uznanie ich osobitného rímskeho postavenia. Gréčtina bola však jazykom obchodu a okolitých miest a prostriedkom, akým sa šíriло evanjelium. Lukáš opisuje, ako sa Pavol a jeho tím pripojili k ľuďom na modlitbu pri rieke, kde sa Lýdia a jej domácnosť obrátili (Sk 16,13–15). Keďže bola obchodníčkou („predačkou purpuru“), bola jednou z hlavných finančných podporovateľov Pavlovej služby vo Filipách. Čas, ktorý Pavol a Sílase strávili vo väzení, viedol k obráteniu celej ďalšej domácnosti – domácnosti žalárnikova.

Svätý Duch vedel, že Filipy budú ideálnou „základňou“ pre šírenie evanjelia po Európe. A to aj napriek ťažkostiam, s ktorými sa budú v meste stretávať. Nech je prenasledovanie akokoľvek zlé, za určitých okolností môže umožniť evanjeliu zasiahnuť ľudí, ku ktorým by sa inak nedostalo.

APLIKÁCIA

- Ako nám text Sk 9,15.16 pomáha pochopiť podstatu niektorých Pavlových skúšok? Ako nám toto poznanie môže pomôcť v našich vlastných skúškach?

PAVOL A KOLOSY

⁷Všetko, čo sa týka mňa, oznámí vám Tychikus, milovaný brat, verný služobník a spolupracovník v Pánovi, ⁸ktorého som k vám poslal, aby ste o nás vedeli a aby potešil vaše srdcia, ⁹a to s Onezimom, verným a milovaným bratom, ktorý je jeden z vás. Oni vám oznámia všetko, čo sa tu deje. (Kol 4,7–9)

¹⁰Prosím ťa za svojho syna Onezima, ktorého som splodil v putách. ¹¹Kedysi ti bol neužitočný, ale teraz je užitočný aj tebe, aj mne. ¹²Poslal som ti ho naspäť, je mi drahý ako moje srdce. ... ¹⁵Ved'azda preto na chvíľu odišiel, aby si ho prijal navždy, ¹⁶už nie ako otroka, ale viac ako otroka, ako milovaného brata, milého najmä mne, no tým viac tebe – aj podľa tela, aj v Pánovi. (Filem 1,10–12.15.16)

Neexistuje žiadny záznam o tom, že by apoštol Pavol niekedy navštívil Kolosy. Skutočnosť, že v Kolosách napriek tomu vzniklo spoločenstvo veriacich, naznačuje mnohé o účinnosti evanjelizačného úsilia prvotnej cirkvi. Bol to Epafras, obyvateľ Kolos (Kol 4,12), kto priniesol evanjelium do tohto mesta (Kol 1,7). Ale ako sa obrátil? S najväčšou pravdepodobnosťou to bolo v polovici päťdesiatych rokov, keď bol Pavol v neďalekom Efeze, kde kázal, a „všetci, čo bývali v Ázii, Židia i Gréci, počuli Pánovo slovo“ (Sk 19,10; porovnaj Sk 20,31). Kniha Zjavenie svedčí o tom, ako veľmi sa evanjelium rozšírilo v tejto oblasti (Zj 1,4). Najpravdepodobnejším vysvetlením tohto úspechu je dielo tých, ktorí sa obrátili vďaka Pavlovi. Prvýkrát počuli posolstvo v Efeze, najdôležitejšom meste Malej Ázie a významnom prístave. Epafras počul Pavlovo kázanie a ako jeden z jeho spolupracovníkov priniesol evanjelium do svojho rodného mesta. Kolosy ležia približne pätnásť kilometrov juhovýchodne od Laodicey. V porovnaní s významnejšími mestami v regióne vieme o Kolosách menej, keďže archeologický výskum tam ešte stále prebieha. Vieme však, že v Kolosách bola značnú židovská komunita. Archeológovia odhadujú, že „v tejto oblasti Frýgie žilo až desaťtisíc Židov“. (PATZIA, Arthur G., *New International Biblical Commentary: Ephesians, Colossians, Philemon*. zv. 10. Peabody, MA: Hendrickson Publishers Inc., 1990, s. 3) Mince razené v Kolosách naznačujú, že ľudia tam, rovnako ako v mnohých rímskych mestách, uctievali rôznych bohov. Pohan-ské praktiky a silné kultúrne vplyvy zjavne predstavovali pre kresťanov v tejto oblasti obrovské výzvy. A to nielen pri evanjelizácii mesta, ale aj pri zotrvaní vo vernosti posolstvu evanjelia. Ďalším dôležitým kresťanom v Kolosách bol Filemon, ktorý sa mohol obrátiť približne v rovnakom čase ako Epafras.

Prečítaj si Filem 1,15.16. Pozri aj Kol 4,9. Akým spôsobom sa Pavol snaží priviesť Filemona k prijatiu Onezima?

Hoci rímsky zákon od Pavla vyžadoval, aby vrátil Onezima Filemonovi, Pavol apeluje na Filemonovo srdce a svedomie. Ako spoluveriaceho ho nabáda, aby s Onezimom nezaobchádzal ako s otrokom, ale ako s bratom (Filem 1,16).

- **Otroctvo dnes odsudzujeme v každej forme a určite by sme si priali, aby ho Pavol vo svojich listoch tiež odsúdil. Ako rozumiete tomu, čo Pavol píše Filemonovi? (Pri posudzovaní týchto skutočností je vždy dôležité prihliadať na dobový kontext. Je pozoruhodné, že počas otroctva v Amerike Ellen Whiteová adventistom výslovne hovorí, aby ignorovali zákon, ktorý prikazoval ľuďom vrátiť utečených otrokov. Pozri 1T 201–202.)**

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

APLIKÁCIA

ZBORY VO FILIPÁCH A V KOLOSÁCH

¹Pavol a Timotej, služobníci Ježiša Krista, všetkým svätým v Kristovi Ježišovi, ktorí sú vo Filipách, aj biskupom a diakonom. ²Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca, a od Pána Ježiša Krista. ³Ďakujem svojmu Bohu, kedykoľvek si na vás spomínam. (Fil 1,1–3)

¹Pavol, z Božej vôle apoštol Krista Ježiša, a brat Timotej ²svätým v Kolosách a veriacim bratom v Kristovi: Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca. (Kol 1,1.2)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Ako Pavol podľa úvodných veršov (Fil 1,1–3 a Kol 1,1.2) opisuje zbory vo Filipách a v Kolosách?

Pre Pavla je typické, že vo svojich listoch hovorí o veriacich ako o „svätých“. To znamená, že krstom boli oddelení ako Boží zvláštny ľud, rovnako ako izraelský ľud bol prostredníctvom obriezky (2Moj 19,5.6; porovnaj 1Pet 2,9.10) oddelený ako „svätý národ“. (Toto nemá, samozrejme, nič spoločné s neskoršou praxou katolíckej cirkvi o svätorečení.)

Zaujímavá je aj paralela medzi pozdravmi v týchto dvoch listoch. Pavol vo Filipách hovorí o „biskupoch a diakonoch“ (Fil 1,1; „dozorcovia a diakoni“ Roh.) a v Kolosách o „veriacich bratoch v Kristovi“ (Kol 1,2; „verných bratoch v Kristu Ježišovi“; Roh.). Keď Nová zmluva hovorí o „veriacich bratoch v Kristovi“, ide o špecifické označenie určitej služobnosti v cirkvi (pozri Ef 6,21; Kol 4,7 a 1Pet 5,12). Zdá sa teda, že Pavol sa obracia nielen na členov cirkvi, ale aj na cirkevných vodcov v týchto mestách. Apoštol Pavol zmieňuje rôzne „služobnosti“ (v našom kontexte tiež „administrátori“; pozri napríklad v 1Tim 3,1–12 a Tít 1,5–9). Táto skutočnosť je svedectvom, že už v najranejšom období cirkvi existovalo určité organizačné usporiadanie jednotlivých zborov.

Pavol považoval za svoju prioritu pripravovať spolupracovníkov (ako Timotej a Epafros) a zabezpečiť tak určité vedenie miestnych zborov. Tento postup posilňoval aj jeho evanjelizačné úsilie. Inými slovami, existoval strategický prístup nielen pre šírenie, ale aj pre udržanie evanjelia. Aj naši adventistickí priekopníci nasledovali novozmluvný model cirkevnej organizácie, ako ukazujú mnohé články v *Review and Herald* z 50. rokov 19. storočia. James White dokonca povedal: „Božský poriadok Novej zmluvy je dostatočný zorganizovať Kristovu cirkev. Ak by bolo potrebných viac inštrukcií, dostali by sme ich prostredníctvom inšpirácie.“ (RH 6. decembra 1853, s. 173). Dlho predtým, ako Pavol písal týmto zborom, apoštoli už začali ustanovovať pracovníkov pre cirkev v Jeruzaleme (pozri Sk 6,1–6 a 11,30), ktorá „mala byť vzorom organizovania cirkevných zborov všade tam, kde poslovia pravdy získajú ľudí pre evanjelium“ (AA 91; PN 52).

Je dobre známe, že Pavol pri písaní svojich listov občas využíval pomocníkov. Timotej je v niektorých listoch spomenutý ako Pavlov spoluodosielateľ (napríklad 2Kor 1,1 a Filem 1,1). Skutočnosť, že Pavol v listoch ďalej pokračuje v singulari (používa „ja“ namiesto „my“), ukazuje na jeho výhradnú autoritu, ktorá stojí za týmito listami.

PODNETY NA ZAMYSLENIE

„Boh si vás vyvolil na spásu prostredníctvom posvätenia ducha a viery v pravdu. Preto stojte pevne. ... Ak verne slúžite Bohu, stretnete sa s predsudkami a odporom. Nenechajte sa však vyprovokovať, keď nespravodlivo trpíte. Neodplácajte sa. Držte sa pevne svojej bezúhonnosti v Ježišovi Kristovi. Obráťte pevne svoju tvár k nebu. Nechajte ostatných hovoriť ich vlastné slová a sledujte ich konanie. Je na vás, aby ste zotrvali v Kristovej tichosti a pokore. Konajte svoje dielo s neochvejným zámerom, s čistým srdcom, celou svojou mocou a silou, opierajúc sa o Božie rameno. Pravú a vznešenú povahu svojho diela možno nikdy nespoznáte. Hodnotu svojej bytosti môžete merať iba životom, ktorý sa vydal za vašu záchranu. ...

Pre každú dušu, ktorá rastie v Kristovi, nastanú časy úprimného a dlhotrvajúceho zápasu, lebo mocnosti temna sú odhodlané postaviť sa na cestu pokroku. Ale keď hľadáme na milosť na Kristovom kríži, nemôžeme zlyhať. Vykupiteľovo zaslúbenie znie: „Nikdy ťa neopustím ani nezanechám.“ „Ja som s tebou po všetky dni až do konca sveta.“ (Yl 9. novembra 1899)

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Pavol bol niekoľkokrát väznený, vždy nespravodlivo. Ako reagujete, keď sa s vami zaobchádza nespravodlivo? Aké biblické zaslúbenia môžu byť pre nás povzbudením pre takéto časy?
2. Tertulián, jeden z prvých cirkevných vodcov, povedal o prenasledovaní kresťanov: „Čím viac nás kosíte, tým viac nás je. Krv [mučeníkov] je semenom kresťanov.“ (*Apologeticum*, 50) Zároveň platí, že prenasledovanie na niektorých miestach a v niektorých časoch výrazne brzdí prácu cirkvi. Akými spôsobmi môžeme podporovať tých, ktorí trpia pre svoju vieru?
3. Zamyslite sa nad úvodným textom na tento týždeň vo svetle ťažkostí, ktoré Pavol pretrpel. „Ustavične sa radujte v Pánovi.“ Čo to znamená? Ako to máme robiť? Nieko, koho milujeme, je chorý alebo zomrie. Prídeme o zamestnanie. Trpíme veľkou fyzickou bolesťou. Možno kľúčom k pochopeniu tejto výzvy je položiť si otázku: „Z čoho sa vždy radovať?“ To znamená, bez ohľadu na našu situáciu, z čoho sa môžeme vždy radovať?